

Wnioski z 12. Ogólnopolskiej konferencji Rozbudowa i modernizacja instalacji przetwarzania odpadów (24-26 marca 2026, Uniejów)

Niniejszy dokument stanowi syntetyczne zestawienie wniosków pokonferencyjnych, wypracowanych podczas paneli dyskusyjnych z udziałem ekspertów, praktyków, w tym przedstawicieli instalacji przetwarzania odpadów. Stanowi on głos branży i zbiór rekomendacji, mających na celu optymalizację i zabezpieczenie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami w Polsce.

1. Aspekty prawne

- **Brak procedur na wypadek sytuacji kryzysowych:**

Obecny system prawny nie posiada elastycznych mechanizmów reagowania na sytuacje awaryjne (np. pożary instalacji, powodzie, pandemie). W przypadku nagłego wstrzymania pracy instalacji obsługującej setki tysięcy mieszkańców, brakuje szybkich ścieżek prawnych pozwalających na przekierowanie strumienia odpadów czy tymczasowe funkcjonowanie w zmienionym reżimie. Warto zatem rozważyć dodanie zapisu o „decyzji zastępczej” dla instalacji w trybie awaryjnym, wydawanej przez marszałka w terminie maks. 48 h, wprowadzenie katalogu zdarzeń kryzysowych z przypisanymi procedurami operacyjnymi.

- **Postulat dla urzędów marszałkowskich – pożądana elastyczność**

Należy pilnie uelastyczyć podejście do pozwoleń zintegrowanych (PZ) i umożliwić wpisywanie do nich procedur na wypadek sytuacji awaryjnych. Urzędy powinny traktować takie wnioski priorytetowo.

- **Cyberbezpieczeństwo (Dyrektywa NIS2) jako ciężar biurokratyczny**

Instalacje odpadowe zyskały status podmiotów ważnych, co nakłada na nie ogromne obowiązki proceduralne i widmo drastycznych kar finansowych (do 500 tys. zł dla zakładu oraz kary indywidualne dla zarządów). Branża nie otrzymuje w tym zakresie żadnego wsparcia systemowego, szablonów postępowań ani pomocy finansowej ze strony organów państwa.

- **Wprowadzenie Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta**

Ustawodawca powinien pilnie uregulować system ROP, który mógłby objąć również odpady problematyczne, trafiające do obecnie w strumieniu zmieszonym (np. artykuły higieniczne).

- **Przewlekłość i nieprzewidywalność procedur administracyjnych**

Proces uzyskiwania decyzji środowiskowych, pozwoleń zintegrowanych, uzgodnień branżowych czy pozwoleń budowlanych jest dziś po prostu zbyt długi i trudny do przewidzenia. W praktyce oznacza to wieloletnie opóźnienia inwestycji, które są niezbędne dla utrzymania ciągłości funkcjonowania systemu gospodarki odpadami.

Dodatkowo na każdym etapie pojawiają się nowe wymagania lub interpretacje, które wydłużają proces i zwiększają jego koszt.

2. Aspekty ekonomiczne

- **Destrukcyjny wpływ systemu kaucyjnego na finanse instalacji**

Wdrożenie systemu kaucyjnego powoduje utratę najcenniejszych surowców z żółtego worka (np. butelki PET, puszki aluminiowe), co drastycznie uszczupla przychody instalacji ze sprzedaży surowców wtórnych. Dla instalacji oznacza to ubytek w przychodach ze sprzedaży surowców nawet rzędu pięćdziesięciu procent. Dlatego należałoby wprowadzić mechanizm redystrybucji przychodów z systemu kaucyjnego do instalacji.

- **Widmo podwyżek "na bramie"**

Aby zbilansować straty wynikające z wdrożenia systemu kaucyjnego, instalacje staną przed koniecznością podniesienia opłat za przyjęcie odpadów. Koszty te ostatecznie zostaną przerzucone na samorządy, a w konsekwencji – na mieszkańców, co wymaga pilnego dialogu na linii rząd-samorząd-instalacje.

- **Metoda wagowa (ilościowa) rozliczania mieszkańców**

Zastosowanie opłat opartych na realnie wytworzonej masie odpadów okazuje się świetnym narzędziem weryfikującym system (w niektórych gminach urealniło to deklaracje do poziomu 115% normy). Branża postuluje umożliwienie testowania takich systemów przy jednoczesnym uwzględnieniu zagrożeń (ryzyko wywożenia śmieci do lasów, spalania w domowych paleniskach w celu unikania opłat).

- **Brak systemowego finansowania inwestycji dostosowawczych**

Instalacje komunalne ponoszą coraz większe nakłady na dostosowanie się do kolejnych wymagań – środowiskowych, przeciwpożarowych, energetycznych czy cyfrowych (BAT, ppoż., monitoring, cyberbezpieczeństwo). Za tym nie idą jednak żadne stabilne mechanizmy finansowania. W praktyce oznacza to konieczność finansowania tych inwestycji z bieżącej działalności, co istotnie obciąża wyniki instalacji i finalnie ma przełożenie na cenę „na bramie”. W dłuższej perspektywie ogranicza to możliwości modernizacji i rozwoju oraz prowadzi do odkładania niektórych istotnych inwestycji w czasie.

3. Aspekty technologiczne

- **Optymalizacja odzysku (reakcja na kaucję)**

W odpowiedzi na ubytek cennych frakcji PET, zakłady muszą technologicznie dostosować linie sortownicze, dzięki czemu mogłyby wychwytywać z frakcji podsitowej drobne, cenniejsze elementy (nakrętki aluminiowe, kapsle, drobny złom). Wymaga to jednak specjalistycznych inwestycji w nowe separatory.

- **Zwiększenie odzysku szkła i odpadów biodegradowalnych**

Doskonalenie technologii w kierunku doczyszczania frakcji biologicznej (kompost) oraz produkcji kruszyw i odzysku szkła to kluczowe kierunki, które pomogą zmniejszyć ilość balastu trafiającego na składowiska.

4. Aspekty organizacyjne

- **Dostosowanie zbiórki do możliwości lokalnych**

Narzucanie odgórných, sztywných ram (np. bezwzględny system 5-pojemnikowy we wszystkich warunkach) jest błędem. Sposób selektywnej zbiórki „u źródła” powinien być uelastyczniony i dostosowany *stricte* do technologicznych możliwości przypisanej do danego regionu instalacji.

- **Zbiórka w pojemnikach, nie w workach**

Pojawił się postulat, by frakcja biologiczna i szkło nie były w ogóle zbierane w workach foliowych. Powinny być gromadzone wyłącznie w twardych pojemnikach (kubłach), co zdecydowanie poprawia czystość surowca i eliminuje zanieczyszczenia instalacji.

- **Niewydolność systemu kontroli**

Ustawodawca mnoży restrykcje, natomiast system kontroli i egzekucji w Polsce praktycznie nie istnieje. Liczba przeprowadzonych kontroli przydomowych palenisk pod kątem spalania odpadów jest bliska zeru. Brakuje również skutecznego przeciwdziałania porzucaniu odpadów (np. wielkogabarytowych) w lasach, mimo gęstej sieci PSZOK-ów.

- **Gospodarka odpadami jako lokalna infrastruktura krytyczna i energetyczna**

Państwo powinno zacząć postrzegać instalacje przetwarzania odpadów jako kluczowych, lokalnych producentów energii w modelu rozproszonym. Energia z odpadów (w tym z biogazu) może w sytuacjach kryzysowych stabilizować pracę lokalnych wodociągów czy oczyszczalni.

- **Niedobór kadr i rosnące wymagania kompetencyjne**

Wymagania wobec instalacji systematycznie rosną – zarówno technologiczne, jak i formalne (środowisko, ppoż., cyberbezpieczeństwo, sprawozdawczość). Jednocześnie na rynku brakuje ludzi z odpowiednimi kompetencjami, szczególnie na stanowiskach technicznych i operacyjnych. Coraz trudniej jest nie tylko pozyskać, ale też utrzymać wykwalifikowanych pracowników, co przekłada się na stabilność pracy instalacji. Bez wsparcia systemowego w zakresie kształcenia i rozwoju kadr ten problem będzie się tylko pogłębiał.

5. System zarządzania

- **Stała platforma dialogu rząd – samorząd – instalacje**

Państwo powinno stworzyć trwały, sformalizowany mechanizm współpracy pomiędzy administracją rządową, samorządami oraz operatorami instalacji przetwarzania odpadów, który będzie integralnym elementem procesu legislacyjnego i zarządzania systemem gospodarki odpadami.

- **Roczny przegląd efektywności systemu z raportem publicznym**

Państwo powinno wprowadzić obowiązkowy, coroczny przegląd efektywności systemu gospodarki odpadami, zakończony publikacją raportu publicznego opartego na jednolitej metodologii i mierzalnych wskaźnikach KPI (*Key Performance Indicators*).

Rekomendacja końcowa:

Niezbędne jest przejście z modelu „nadregulacji” do modelu zarządzania systemowego, opartego na trzech filarach: elastyczności regulacyjnej, stabilności ekonomicznej oraz integracji z polityką energetyczną.

Priorytet 1 – odblokowanie operacyjne systemu – wprowadzenie mechanizmów szybkiego reagowania (tryb kryzysowy, decyzje zastępcze, elastyczne PZ) oraz uproszczenie procedur administracyjnych.

Priorytet 2 – stabilizacja finansowa – zbilansowanie skutków systemu kaucyjnego poprzez redystrybucję środków i wdrożenie ROP-u jako realnego źródła finansowania systemu.

Priorytet 3 – integracja sektorowa – formalne powiązanie gospodarki odpadami z energetyką i bezpieczeństwem infrastrukturalnym, co ogranicza koszty systemowe i zależność energetyczną.

Priorytet 4 – zarządzanie oparte na danych – wdrożenie stałej platformy dialogu oraz rocznego raportowania KPI jako podstawy decyzji regulacyjnych i inwestycyjnych.

Konkluzja końcowa: bez równoległej reformy prawa, finansów i zarządzania system będzie dalej tracił efektywność, generując wzrost kosztów dla mieszkańców i ograniczając potencjał odzysku surowców oraz energii.